

II.ÚS 671/09 ze dne 30. 6. 2010

N 131/57 SbNU 603

Rozhodování o výživném na základě celkových majetkových poměrů a životní úrovně rodiče

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu
Jménem republiky**

Nález

Ústavního soudu - II. senátu složeného z předsedkyně senátu Dagmar Lastovecké a soudců Stanislava Balíka a Jiřího Nykodýma - ze dne 30. června 2010 sp. zn. II. ÚS 671/09 ve věci ústavní stížnosti stěžovatelek nezletilé 1. J. N. a 2. nezletilé H. N., zastoupených Městským úřadem Černošice, Podskalská 19, Praha 2, jako opatrovníkem pro řízení o ústavní stížnosti, proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 18. prosince 2008 č. j. 27 Co 528/2008-174, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ohledně výživného, za účasti Krajského soudu v Praze jako účastníka řízení.

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 18. prosince 2008 č. j. 27 Co 528/2008-174 se zrušuje.

Odůvodnění

I.

Včas podanou ústavní stížností, doručenou Ústavnímu soudu dne 23. března 2009, která splňovala náležitosti stanovené zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), se nezletilé J. a H. N. (dále jen "stěžovatelky" nebo "nezletilé") domáhaly s odkazem na údajné porušení svých práv podle čl. 32 odst. 4 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí Krajského soudu v Praze.

V odůvodnění své ústavní stížnosti stěžovatelky na prvním místě krátce shrnuly dosavadní průběh řízení ve věci návrhu na zvýšení výživného, kterým je otec nezletilých J. N. povinen přispívat na jejich výživu k rukám jejich matky I. N., již byly rozhodnutím soudu svěřeny do výchovy. Stěžovatelky vyjádřily přesvědčení, že v projednávané věci se odvolací soud, který rozhodoval na základě odvolání otce, neřídil zásadami formulovanými Ústavním soudem v jeho rozhodovací praxi, a k tomu odkázaly na konkrétní nálezy Ústavního soudu, zejména z okruhu problematiky určování výše výživného pro nezletilé.

Stěžovatelky uvedly, že stále tvrdí, že skutečné příjmy otce jsou podstatně vyšší než příjmy v řízení prokázané, neboť jejich otec inkasuje další příjmy na základě dohod o provedení práce, jejichž jednotná evidence se nevede a není možné vyčíslit jejich celkovou sumu. Otec v řízení před soudy zaujal taktiku, kdy přízná pouze to, co mu bude prokázáno, sám neprozradí víc, než je nezbytné. Tuto tendenci otce zkreslovat výši skutečných příjmů dle stěžovatelek konstatoval nepřímo i soud prvního stupně, když uvedl, že mohl vycházet pouze z obsahu těch dohod o provedení práce, které mu byly známy. V rozporu s požadavkem na důkladné prověření skutečných příjmů a výdělkových možností však odvolací soud naopak výdělky otce bagatelizoval s tím, že se jedná o nepravidelný příjem, který je závislý na psychické nemoci otce, který není schopen běžného systematického zařazení. Na dokreslení svých tvrzení stěžovatelky k ústavní stížnosti přiložily dopis otce z jeho dovolené v jižní Americe s tím, že pokud by příjmy otce dosahovaly jím uváděné výše, těžko by si mohl cestu dovolit.

Odvolacímu soudu stěžovatelky vytýkaly, že zcela nedostatečně zhodnotil celkovou majetkovou situaci a životní úroveň otce, když do svých úvah nezahrnul skutečnost, že otec vlastní nemovitost. Odvolací soud nezjišťoval hodnotu nemovitosti ani výši tržního nájemného, které by otec mohl inkasovat, zohlednil pouze příjmy otcem vykázané, které vydělil dvanácti měsíci. Podle stěžovatelek měl soud učinit dotaz u realitních kanceláří či nechat zpracovat znalecký posudek ohledně tržního nájemného, aby mohl posoudit i příjmy potenciální, nikoli faktické. Jak stěžovatelky namítaly, Ústavní soud opakovaně judikoval, že lze po povinném rodiči požadovat zpeněžení majetku a z něj následně saturovat výživné, není-li rodič schopen je hradit ze svých příjmů.

Jak stěžovatelky zdůraznily, Ústavní soud ve své rozhodovací praxi konstatoval, že právu dětí na rodičovskou péči státní moc poskytuje specifickou ochranu. Tomu však dle nich naprosto neodpovídá výrok odvolacího soudu, kterým tento soud umožnil otci splácet dlužné výživné měsíčně v částce 300 Kč po dobu téměř tří let, což stěžovatelky označily spíše za výsměch, zvláště v situaci, kdy bylo v řízení prokázáno, že otec má na bankovních účtech úspory, které dluh převyšují. Proto dospěly k přesvědčení, že odvolací soud jakoby svým rozhodnutím poskytoval specifickou ochranu nikoli nezletilým, ale povinnému otci. Jestliže odvolací soud poskytl otci výhodu v podobě odložení splácení dlužného výživného, pak však stěžovatelky nemohou ponížení výživného žádným způsobem kompenzovat.

II.

Ústavní soud si k projednání a rozhodnutí věci vyžádal spis Okresního soudu Praha-západ sp. zn. 11 P 85/2008, z něhož zjistil následující:

Rozsudkem ze dne 16. dubna 2007 č. j. 39 P 18/2007-44 upravil Obvodní soud pro Prahu 6 poměry stěžovatelek pro dobu po rozvodu tak, že obě nezletilé stěžovatelky byly svěřeny do výchovy matky a jejich otci bylo uloženo přispívat na výživu každé z nich částkou 1 500 Kč a současně byl blíže specifikovaným způsobem upraven styk otce s nezletilými. Soud prvního stupně ve svých závěrech vycházel z okolností, že otec vlastnil rodinný dům, v němž bydlely i nezletilé s matkou, matka dosahovala čistého příjmu ve výši 9 403 Kč měsíčně a otec dosahoval čistého příjmu ve výši 10 000 Kč měsíčně. Rodiče nezletilých neměli jinou vyživovací povinnost, přičemž veškeré náklady spojené s bydlením hradil otec.

Návrhem došlým soudu dne 14. dubna 2008 matka stěžovatelek navrhla zvýšení výživného pro nezletilé. Odůvodnila jej tím, že musela sobě a nezletilým zajistit bydlení, neboť otec s ní odmítl uzavřít nájemní smlouvu a také samotné soužití s otcem bylo velmi konfliktní. Matka proto byt v nemovitosti otce o velikosti 4+1 s terasou o rozloze 100 m² vyklidila. Otec s návrhem matky nesouhlasil s tím, že od posledního rozhodování nenastala na straně účastníků podstatná změna poměrů, otec se s nezletilými stýká i v širším rozsahu a současně dodal, že matka měla možnost nadále bydlet v rodinném domě otce, odkud z vlastní vůle odešla.

Návrh projednal pod sp. zn. 11 P 85/2008 místně příslušný Okresní soud Praha-západ, který po rozsáhlém dokazování rozsudkem ze dne 19. září 2008 č. j. 11 P 85/2008-136 změnil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 16. dubna 2007 č. j. 39 P 18/2007-44, pokud jím bylo rozhodováno o výživném, tak, že s účinností od 1. března 2008 je otec povinen přispívat na výživu každé z nezletilých částkou 5 500 Kč měsíčně splatnou k rukám matky (I. výrok), a určil otci povinnost zaplatit k rukám matky dlužné výživné za dobu od 1. března 2008 do 30. září 2008 ve výši 28 000 Kč pro každou z nezletilých do 31. prosince 2008 (II. výrok). Tímto rozhodnutím soud prvního stupně současně rozhodl o nákladech řízení s tím, že žádný z účastníků nemá na jejich náhradu právo (III. výrok). Soud prvního stupně dospěl k závěru, že na straně účastníků došlo k podstatné změně poměrů, a to především k té změně, že se matka pro neshody s otcem odstěhovala v březnu 2008 z rodinného domu otce, a nepochybně také vzrostly náklady na výživu stěžovatelek. Při stanovení výše výživného soud prvního stupně vycházel z výše dosažených příjmů obou rodičů, jakož i částek, které měl otec k 1. červenci 2008 na svých bankovních účtech, se závěrem, že stanovená výše výživného odpovídá potřebám každé z nezletilých i možnostem, schopnostem a majetkovým poměrům otce, který po odchodu matky může část svého rodinného domu pronajímat, a to minimálně za 12 000 Kč měsíčně, neboť z dokazování vyplynulo, že s touto eventualitou otec i počítal. Soud prvního stupně uzavřel, že zohlednil rozsah kontaktu otce s nezletilými, a proto vyměřil výživné v uvedené výši, nikoliv ve výši 7 000 Kč měsíčně, jak navrhovala matka.

Proti rozsudku soudu prvního stupně podal otec nezletilých odvolání, v němž zpochybnil závěry soudu prvního stupně ohledně jeho finanční situace s tím, že jeho jediným reálným příjmem je od roku 2005 jeho invalidní důchod a další příjmy jsou pouze nahodilé, uváděné částky na účtech jsou podstatně nižší, než zjistil soud, a volný byt lze ve skutečnosti pronajímat pouze po jednotlivých pokojích.

Matka navrhla potvrzení rozsudku. Stejně tak kolizní opatrovník, který pro případ úvahy odvolacího soudu o snížení výživného, navrhl částku 3 500 Kč měsíčně pro každou z nezletilých.

Krajský soud v Praze jako soud odvolací k podanému odvolání doplnil dokazování a ústavní stížností napadeným rozsudkem ze dne 18. prosince 2008 č. j. 27 Co 528/2008-174 pak změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že výživné pro každou z nezletilých stanovil na částku 2 500 Kč měsíčně a otci uložil, aby dlužné

výživné za dobu od 1. března 2008 do 31. prosince 2008, které pro každou z nezletilých činilo 10 000 Kč, zaplatil v měsíčních splátkách po 300 Kč pro každou z nezletilých, splatných spolu s běžným výživným počínaje měsícem následujícím po právní moci rozsudku pod ztrátou výhody splátek; jinak rozhodl, že se rozsudek soudu prvního stupně potvrzuje. Pokud jde o náklady řízení před soudem prvního stupně a soudem odvolacím, jejich náhradu žádnému z účastníků nepřiznal.

Z odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu Ústavní soud zjistil, že tento soud vzal za správná a přejal skutková zjištění soudu prvního stupně ohledně příjmů matky, jakož i jejích nákladů na bydlení. Pokud jde o majetkové poměry otce, ztotožnil se se zjištěnou výší invalidního důchodu a příjmů z dohod o provedení práce za roky 2007 a 2008. Dále sám provedl důkaz lékařskou zprávou z oboru psychiatrie a smlouvami o podnájmu jednotlivých pokojů předloženými otcem. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že od poslední úpravy výživného došlo k podstatné změně poměrů. Co se týče výše výživného, uvedl, že vycházel stejně jako soud prvního stupně ze zjištění, že otec je plně invalidní a jeho stálým příjmem je invalidní důchod. Další příjmy otce jsou závislé na jeho nemoci a jejich výše vychází na částku 7 233 Kč měsíčně. Otec měl dle zjištění odvolacího soudu v roce 2008 průměrný měsíční příjem ve výši 14 659 Kč. Odvolací soud oproti soudu prvního stupně dospěl k závěru (i s přihlédnutím k finančním částkám, které má otec na svých účtech), že není v jeho možnostech a schopnostech platit částku vyšší než 2 500 Kč na každou z nezletilých, kterou je otec také ochoten platit. K tomu podotkl, že také matka s ohledem na věk nezletilých se musí na jejich výživě částečně finančně podílet. Ohledně dlužného výživného uvážil, že uhrazení celého dluhu by bylo pro otce příliš tíživé, a umožnil mu proto dluh splácet v měsíčních splátkách.

III.

Usnesením Ústavního soudu ze dne 2. dubna 2009 sp. zn. II. ÚS 671/09 byl nezletilým stěžovatelkám podle § 63 zákona o Ústavním soudu ve spojení s § 29 odst. 1 občanského soudního řádu a § 83 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, ustanoven opatrovníkem pro řízení před Ústavním soudem Městský úřad Černošice, Podskalská 19, Praha 2, (dále jen "opatrovník").

IV.

Ústavní soud vyzval podle ustanovení § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu účastníky a vedlejší účastníky řízení, aby se k projednávané ústavní stížnosti vyjádřili.

Opatrovník ve svém vyjádření sdělil, že dle jeho názoru s ohledem na majetkové poměry otce jsou dány důvody pro zrušení napadeného rozhodnutí, neboť výživné stanovené rozsudkem odvolacího soudu je zcela nedostatečné a nezohledňuje zcela nároky nezletilých.

Dle Krajského soudu v Praze, za který se vyjádřila předsedkyně senátu JUDr. Věra Provazníková, napadeným rozhodnutím k žádnému porušení ústavně zaručených práv stěžovatelek ze strany soudu nedošlo. Uvedl, že z odůvodnění jeho rozhodnutí je zřejmé, z jakých důvodů rozhodl a o jaké důkazy rozhodnutí opřel. Krajský soud v Praze zdůraznil, že účastníci jsou povinni označit důkazy k prokázání svých tvrzení, přitom způsob hodnocení provedených důkazů je výrazem ústavního principu nezávislosti soudů. K námitkám obsaženým v ústavní stížnosti podotkl, že pro rozhodnutí ve věci nebyla rozhodující cena nemovitosti ve vlastnictví otce nezletilých, neboť dle jeho názoru žádný judikát Nejvyššího soudu nepředpokládá, že při určení výživného je třeba zjistit znalecký odhad nemovitostí náležejících do vlastnictví výživou povinného rodiče. Pokud jde o příjmy rodiče z pronajatých nemovitostí, soud rozhoduje na základě dosažených příjmů, nikoli možných příjmů, jak namítají nezletilé v ústavní stížnosti. Krajský soud v Praze proto navrhl, aby Ústavní soud ústavní stížnost nezletilých stěžovatelek jako zjevně nedůvodnou odmítl.

Okresní soud Praha-západ prostřednictvím soudkyně JUDr. Jany Hrbkové plně odkázal na odůvodnění svého rozsudku. K důvodům ústavní stížnosti uvedl, že před soudem prvního stupně dle jeho názoru nedošlo k porušení práva na spravedlivý proces. Okresní soud Praha-západ činil úkony ke zjištění možných příjmů otce z úřední povinnosti, přihlížel k hodnotě nemovitého majetku otce a případného adekvátního výnosu z pronájmu předmětné nemovitosti otce.

K podání vedlejšího účastníka řízení - otce nezletilých J. N. - Ústavní soud nemohl přihlídnout, neboť nebylo učiněno způsobem stanoveným v § 30 odst. 1 zákona o Ústavním soudu, ač byl vedlejší účastník řádně poučen.

V.

Ústavní soud v minulosti mnohokrát zdůraznil, že není zásadně oprávněn zasahovat do rozhodovací činnosti obecných soudů, neboť není vrcholem jejich soustavy (srov. čl. 81 a 90 Ústavy). Pokud soudy postupují v souladu s obsahem hlavy páté Listiny, nemůže na sebe atrahovat právo přezkumného dohledu nad jejich činností (čl. 83 Ústavy). Ústavní soud na druhé straně opakovaně připustil, že interpretace právních předpisů obecnými soudy může být v některých případech natolik extrémní, že vybočí z mezí hlavy páté Listiny, a zasáhne tak do některého ústavně zaručeného základního práva. Ústavní soud shledal, že právě k takovému zásahu do ústavně garantovaného práva v projednávaném případě došlo.

V judikatuře Ústavního soudu bylo opakovaně zdůrazněno, že referenčním hlediskem pro Ústavní soud není jednoduché právo, nýbrž ústavně zaručená základní práva plynoucí jak z Listiny, tak z mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách. Základní práva a svobody v oblasti jednoduchého práva působí jako regulativní ideje, pročež na ně obsahově navazují komplexy norem jednoduchého práva. Výklad a aplikaci norem jednoduchého práva nelze provádět zcela autonomně, tedy bez ohledu na ochranu základních práv jednotlivce plynoucích z norem ústavního pořádku České republiky.

Výklad a aplikace předpisů obecného práva je protiústavní, jestliže nepřipustně postihuje některé ze základních práv a svobod, případně pomíjí možný výklad jiný, ústavně konformní, nebo je výrazem zjevného a neodůvodněného vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi respektován (a představuje tím nepředvídatelnou interpretační libovůli), resp. je v rozporu s obecně sdílenými zásadami spravedlnosti [srov. náleze ve věci sp. zn. III. ÚS 269/99 ze dne 2. 3. 2000 (N 33/17 SbNU 235)].

Stěžovatelky ve své ústavní stížnosti namítaly nesprávnou aplikaci příslušných ustanovení zákona o rodině, a to v souvislosti s posuzováním majetkových poměrů otce odvolacím soudem, zejména s ohledem na skutečnost, že otec je majitelem nemovitosti (dvoupodlažního rodinného domu v okrajové části Prahy 6). Ústavní soud se proto zabýval tím, zda interpretace a aplikace zákonných pojmů uvedených především v zákoně o rodině z pohledu smyslu a účelu předmětu této zákonné úpravy byla v řízení a při rozhodování Krajského soudu v Praze dodržena.

Podle čl. 32 odst. 4 Listiny je péče o děti a jejich výchova právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči; práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona. Podle čl. 36 odst. 1 Listiny se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.

Podle § 85 odst. 2 zákona o rodině oba rodiče přispívají na výživu svých dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů; dítě má právo podílet se na životní úrovni svých rodičů. Podle odstavce 3 při určení rozsahu vyživovací povinnosti se přihlíží k tomu, který z rodičů a v jaké míře o dítě osobně pečuje. Soud také přihlídně k odůvodněným potřebám oprávněného, jakož i ke schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného; při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného zkoumá soud, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika (§ 96 odst. 1 zákona o rodině).

Podle § 120 odst. 2 o. s. ř. ve věcech, v nichž lze zahájit řízení i bez návrhu, je soud povinen provést i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu, než byly účastníky navrhovány (k tomu viz § 81 odst. 1 o. s. ř.).

Po přezkoumání ústavní stížnosti napadeného rozsudku, vyžádaného spisového materiálu, s přihlídnutím k podaným vyjádřením a s ohledem na již existující judikaturu Ústavního soudu ve věcech určování výživného, dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

K projednávané věci je třeba, zejména s přihlídnutím k vyjádření Krajského soudu v Praze k výkladové praxi obecných soudů, předeslat, že jen stěží se lze ve věcech výživného dovolávat "neexistujících" judikátů Nejvyššího soudu k uvedené problematice, neboť podle zákonné úpravy [srov. § 237 odst. 2 písm. b) o. s. ř.] je okruh těchto otázek z projednávání dovolacím soudem vyloučen. Nicméně z rozhodovací praxe před Ústavním soudem nejsou známy v této oblasti větší výkladové potíže dotčených ustanovení. Jak stěžovatelky citovaly i ve své ústavní stížnosti, Ústavní soud se ve své rozhodovací praxi ústavně konformním výkladem aplikovaných ustanovení § 85 odst. 2 a § 96 odst. 1 zákona o rodině ve svých nálezech již dříve zabýval, přičemž jeho závěry byly obecně v soudní praxi přijaty. Ústavní soud pouze připomíná, že právní názor obsažený v odůvodnění jeho

nálezů je závazný pro všechny orgány i osoby (srov. čl. 89 odst. 2 Ústavy). Je tomu tak proto, že nerespektování právního názoru uvedeného v nálezů Ústavního soudu by vyvolalo nejen nejistotu, zda obecný soud skutečně poskytuje ochranu ústavně zaručeným právům, ale založilo by i porušení rovnosti, jakož i dotčení v právní jistotě občanů [srov. nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 700/05 ze dne 1. 11. 2006 (N 201/43 SbNU 247), dostupný rovněž na <http://nalus.usoud.cz>].

Ústavní soud konstatuje, že zákon o rodině (§ 85 odst. 2 a § 96 odst. 1) zakotvuje povinnost rodičů přispívat na výživu dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů; nejde tedy o pouhé zohlednění skutečně dosahovaných příjmů [srov. např. usnesení sp. zn. I. ÚS 624/04 (ve SbNU nepublikováno, dostupné na <http://nalus.usoud.cz>)]. Proto je při rozhodování o výživném vždy nutné přihlídnout nejen k fakticky dosahovaným příjmům rodiče, ale i k celkové hodnotě jeho movitého a nemovitého majetku a způsobu života, resp. k životní úrovni [srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 299/06 ze dne 12. 9. 2006 (N 158/42 SbNU 297)], ale též názory odborné nauky, kupříkladu in Holub, M., Nová, H.: Zákon o rodině, Komentář a předpisy související, 4. vydání, Praha, 2000, str. 191). Při rozhodování soudu podle ustanovení § 96 odst. 1 zákona o rodině je soud povinen obstarat a posoudit všechny relevantní podklady pro správné určení výše výživného pro dítě. Jak dokládá řada příkladů z praxe obecných soudů, zvláštní pozornost je nutno věnovat případům, kdy povinné osoby a jejich zaměstnavatelé evidenčně vedou a vykazují mzdu jednotlivých pracovníků jen ve výši mzdy minimální či nepatrně ji převyšující. Tehdy je třeba pečlivě zkoumat, zda vykazovaná mzda odpovídá skutečnosti a zda odpovídá výdělkovým možnostem povinného [srov. nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 511/05 ze dne 16. 3. 2006 (N 61/40 SbNU 593)]. Ústavní soud se k problematice významné pro projednávanou věc vyjádřil zásadním způsobem ve svém nálezů sp. zn. IV. ÚS 244/03 ze dne 8. 4. 2004 (N 53/33 SbNU 47), v němž konstatoval, že obecný soud pochybil, pokud určil výši výživného k dětem pouze na základě příjmů, které otec dosahoval v posuzovaném období, aniž by celkově zhodnotil jeho majetkové poměry a životní úroveň. Ústavní soud v daném rozhodnutí dospěl k závěru, že výši výživného měl soud určit na základě všech těchto řádně zjištěných skutečností, přičemž přisvědčil názoru stěžovatelky, že pokud by takto určené výživné, odpovídající odůvodněným potřebám dětí, nebyl otec schopen ze svých nízkých příjmů platit, musel by část svého majetku zpeněžit a takto získané peníze pro placení výživného použít.

V posuzovaném případě odvolací soud poté, co doplnil k námitkám otce dokazování, dospěl oproti rozhodnutí soudu prvního stupně k rozdílnému právnímu názoru, který vyústil v opačné rozhodnutí. Takový postup zásadně není v rozporu s platnou zásadou dvojinstančnosti řízení. Je však nepřijatelné, aby se odvolací soud v takovém případě nevypořádal se všemi hledisky, které jsou dle zákonné úpravy v posuzované věci relevantní, a uceleně neposoudil okolnosti, které v řízení (včetně řízení před soudem prvního stupně) vyšly najevo [srov. nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 363/03 ze dne 20. 1. 2005 (N 12/36 SbNU 133)]. Ústavní soud nemá v úmyslu jakkoli zasahovat do volného uvážení, které spadá do pravomoci obecných soudů. Současně však ve své judikatuře opakovaně zdůraznil, že zásada volného hodnocení důkazů neznamená, že by soud ve svém rozhodování měl na výběr, které z provedených důkazů vyhodnotí a které nikoli, nebo o které z provedených důkazů své skutkové závěry opře a které opomene.

Jak Ústavní soud zjistil, Krajský soud v Praze vycházel v odůvodnění svého rozhodnutí ze skutečnosti, že otec stěžovatelek pobírá jako jediný stálý příjem invalidní důchod, přičemž podle zprávy ošetřujícího lékaře (na č. 1. 157 spisu) předložené společně s odvoláním otce jde u něj o "specifickou poruchovost", která je vyjádřena minimální frustrační tolerancí i k běžným celodenním zátěžím. Předloženými smlouvami o podnájmu pokoje (č. 1. 158-161) vzal odvolací soud za prokázané, že otec stěžovatelek si přivydělával pronájmem tří pokojů ve své nemovitosti o rozloze 9,8 m², 18,7 m² a 14 m², každý za částku 3 000 Kč, a dále příjmy z dohod o provedení práce, které odvolací soud zhodnotil jako závislé na nemoci otce. Odvolací soud postupoval dále tak, že jednotlivé příjmy otce za rok 2008 sečetl a bez dalšího konstatoval, že není v možnostech a schopnostech otce přispívat na každou z dcer než 2 500 Kč.

Ústavní soud po zhodnocení celé věci dospěl k závěru, že odvolací soud se sice zabýval výdělkovými možnostmi a schopnostmi otce stěžovatelek, ale vyházel toliko ze zjištěných příjmů otce v posuzovaném období, aniž by již zhodnotil jeho celkové majetkové poměry a možnosti (§ 85 odst. 3 zákona o rodině). Jak ostatně potvrdil Krajský soud v Praze i ve svém vyjádření k ústavní stížnosti, vědomě nevzal v potaz skutečnost, že otec nezletilých je majitelem nemovitosti. Z obsahu spisu, konkrétně z vyjádření otce (č. 1. 157), jednoznačně zaznělo, že předmětný "dům byl pojištěn v roce 2005 na 5 mil. Kč a pojistka v této výši nadále trvá". Z pohledu dopadu na meritum věci tedy nešlo o zanedbatelnou částku. Z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu však nijak nevyplývalo, proč nepokládal na rozdíl od soudu prvního stupně za významné, vzhledem k velikosti a k předpokládané výši ceny nemovitosti, objasnit její hodnotu a posoudit možný výnos z jejího využití efektivním způsobem. Odvolací soud v tomto směru porušil povinnost řádného odůvodnění (§ 157 o. s. ř.), neboť z odůvodnění jeho rozhodnutí vůbec nevyplývá, proč soud k této jisté významné skutečnosti nepřihlédl, přestože

bylo povinností soudu v souladu § ustanovením § 120 odst. 2 o. s. ř. provést i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu. Ústavní soud proto konstatuje, že odvolací soud pro posouzení majetkových poměrů otce nevezal v úvahu všechna potřebná hlediska, a v důsledku absence výše uvedených zjištění nemohly být majetkové poměry otce stěžovatelek náležitě zváženy.

Jak bylo zjištěno, odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, když konstatoval, že v projednávané věci nastala změna poměrů, a to v souvislosti s odstěhováním matky a zvýšením odůvodněných potřeb nezletilých. Ústavní soud je toho názoru, že pokud odvolací soud stejně jako soud prvního stupně konstatoval zvýšení odůvodněných potřeb nezletilých, ale současně výrazně částku výživného oproti soudu prvního stupně snížil, měl se zabývat také skutečností, zda bude takto stanovená výše výživného odůvodněným potřebám nezletilých nadále odpovídat. Ústavní soud musí konstatovat, že odůvodnění rozsudku odvolacího soudu nelze v této rovině přezkoumat, neboť jak se podává z jeho rozhodnutí, při stanovení výše výživného odvolací soud vycházel toliko z dosažených příjmů otce a jeho ochoty přispívat na výživné nezletilých uvedenou částkou. Nevzal ani v úvahu a nijak se nevypořádal s návrhem opatrovníka nezletilých stanovit, pro případ snižování výživného odvolacím soudem, alespoň částku výživného ve výši 3 500 Kč. Je třeba podotknout, že z odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu není zřetelné, zda také přihlížel ke skutkovým zjištěním soudu prvního stupně ohledně výdělkových a majetkových poměrů matky i míry její osobní péče o nezletilé, neboť pouze podotkl, že také matka se s ohledem na věk nezletilých musí na jejich výživě částečně finančně podílet.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem musel Ústavní soud dospět k závěru, že v interpretaci a následné aplikaci ustanovení § 85 odst. 2 a § 96 odst. 1 zákona o rodině odvolacím soudem došlo k rozporu s cílem zákona o rodině, který současně vedl k porušení práv stěžovatelek plynoucích z čl. 36 odst. 1 a čl. 32 odst. 4 Listiny. Ústavní soud z tohoto důvodu ústavní stížnosti zcela vyhověl a podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu napadený rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 18. prosince 2008 č. j. 27 Co 528/2008-174 zrušil v celém rozsahu. V dalším řízení bude nutné respektovat shora citovaná ustanovení zákona o rodině, dokazování v naznačeném směru doplnit a řádně se vypořádat se všemi relevantními námitkami účastníků řízení (a to včetně námitek stěžovatelek ohledně způsobu splacení dlužného výživného).